

Лични местоимения

I. Значение

С личните местоимения се заместват имена на лица (предмети, животни и т.н.):

*Влезе една жена. Тя каза, че търси Иван.
Оставих букета на масата. Мария го сложи във ваза.
Магарето тръгна. На него се беше качил един селянин.*

II. Граматически категории

Личните местоимения притежават категориите лице, число, падеж, в трето лице единствено число имат род, а във винителен и дателен падеж имат пълни и кратки форми:

число	лице и род		именителен падеж	винителен падеж		дателен падеж	
				пълна форма	кратка форма	пълна форма	кратка форма
ед.ч.	1.л. 2.л.		аз	мене	ме	(на) мене	ми
			ти	тебе	те	(на) тебе	ти
	3.л.	м.р.	той	него	го	(на) него	му
		ж.р.	тя	нея	я	(на) нея	й
		ср.р.	то	него	го	(на) него	му
мн.ч.	1.л. 2.л. 3.л.		ние	нас	ни	(на) нас	ни
			вие	вас	ви	(на) вас	ви
			те	тях	ги	(на) тях	им

III. Роля в изречението

Трите падежа на личните местоимения се определят от трите им различни синтактични роли:

Падеж	Въпрос	Синтактична роля	Пример
Именителен	Кой/какво?	подлог (субект, извършител на действието)	<i>Стела сервира кафето на гостите.</i> → <i>Тя сервира кафето на гостите.</i>
Винителен	Кого/какво?	пряко допълнение (обект на действието)	<i>Стела сервира кафето на гостите.</i> → <i>Стела го сервира на гостите.</i>
Дателен	На кого/на какво?	непряко допълнение (обект на действието, опосредстван от предлог)	<i>Стела сервира кафето на гостите.</i> → <i>Стела им сервира кафето.</i>

IV. Омоними

Кратките форми на личните местоимения в дателен падеж и кратките форми на притежателните местоимения съвпадат. Различаваме ги по това, че личните местоимения поясняват глагола, а притежателните местоимения – съществително име. За проверка заместваме кратките форми с пълни и задаваме въпроса *кой/кого/на кого* за личните местоимения и *чий* – за притежателните:

говоря му = *говоря на него* (на кого? – лично местоимение)

шапката му = *неговата шапка* (чия? – притежателно местоимение)

V. Пълни и кратки форми

* Когато логическото ударение пада върху личното местоимение, се употребява **пълната му форма**:

*Нея ли видях? – Да, **нея** видях.*

* След предлози също се употребява **пълна форма** на личното местоимение:

*Ще говоря с **тях**.*

* **Кратка форма** на личното местоимение може да се употреби само след някои предлози, например *върху, помежду*:

*Децата бяха застанали **пOMEЖДУ НИ**.
Върху им се сипеше сняг.*

* Изречението не може да започне с **кратка форма** на личното местоимение. Тя няма собствено ударение в речта и може да променя позицията си спрямо думата, с която образува една акцентна цялост – може да стои пред или след акцентуваната дума:

*Аз му подарих риза.
Подарих му риза.
Риза му подарих.
Ще му подаря риза.*

* **Пълната и кратката форма**, заместващи названието на един обект, могат да се употребяват едновременно, при което се получава дублиране на допълнението:

***На нас ни** е трудно.
Трудно **ни** е **на нас**.*

VI. Словоред на винително и дателно местоимение в едно изречение

Ако в едно изречение има едновременно пряко и непряко допълнение, словоредът им е фиксиран. Съществуват три варианта в зависимост от това дали допълненията са изразени със съществително име, или с местоимение.

Съществително име + съществително име	Пряко допълнение + непряко допълнение: <i>Стела сервира кафето на гостите.</i>
Местоимение + местоимение	Непряко допълнение + пряко допълнение: <i>Стела им го сервира.</i>
Местоимение + съществително име	Местоимение + съществително име: <i>Стела им сервира кафето.</i> <i>Стела го сервира на гостите.</i>